

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่าง ผลการตอบจากแบบสอบถาม ซึ่งใช้วิธีสุ่มเจาะจง และวิธีตรวจสอบความจริงใจที่ต่างกัน 3 วิธี คือ วิธีใช้ข้อความซ้ำกัน วิธีใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน และวิธีใช้ข้อความสรุปเนื้อหาในแต่ละตอนของแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามเรื่อง ลักษณะของครูที่ดีของเฉลียว บุรีภักดิ์ และคณะ เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วน ประเมินค่า (rating scale) 4 ระดับ คือ จำเป็นอย่างยิ่ง = 4 จำเป็นมาก = 3 จำเป็นอยู่บ้าง = 2 และไม่จำเป็น = 1 มีจำนวนข้อกระทงทั้งหมด 130 ข้อ แบ่งเนื้อหา ออกเป็น 8 ด้าน คือ ด้านการสอน ด้านวิชาการ ด้านสุขภาพกายและจิต ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านบุคลิกลักษณะ ด้านการอบรมแนะแนวและปกครอง ด้านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามต้นฉบับเดิมมาเพิ่มวิธีการ ในการตรวจสอบความจริงใจ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ชุด คือ

ชุดที่ 1 เพิ่มข้อความที่ซ้ำกัน 8 ข้อ เลือกข้อกระทงที่ซ้ำกันโดยใช้การสุ่มอย่าง มีระบบ (systematic random sampling) ช่วงห่างเท่ากับ 15 ข้อ เลือกข้อ กระทงข้อแรกที่ถือเป็นจุดเริ่มต้นโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากชุดข้อกระทง 15 ข้อแรก ข้อกระทงที่ซ้ำกันนี้นำมาสลับไว้ในแบบสอบถามมีระบบโดย มีช่วงห่างจากข้อเดิมเท่ากับ 17 ข้อ

ชุดที่ 2 เพิ่มข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน 8 ข้อ เลือกข้อกระทงที่ จะนำมาใช้เป็นหลักในการสร้างข้อความให้คล้ายคลึงกับข้อความเดิม และจัดสลับข้อกระทง เหล่านี้ไว้ในทำนองเดียวกับชุดที่ 1 ข้อกระทงที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกันนี้ได้ผ่านการ ตรวจสอบความหมายจากนิสิตปริญญาโท สาขาการสอนภาษาไทย จากภาควิชามัธยมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 15 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงโดยผู้วิจัย

อีกครั้งหนึ่ง

ชุดที่ 3 เริ่มข้อกระทงให้ผู้ตอบสรุปคำตอบในแต่ละตอนของเนื้อหาทั้ง 8 คำถามแบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 2 เรียงลำดับข้อกระทงทั้งหมดจากข้อแรกถึงข้อสุดท้าย โดยไม่มีข้อความที่บอกให้ทราบว่า ข้อกระทงเหล่านั้นจัดอยู่ในคำถามใดของเนื้อหาในแบบสอบถาม ซึ่งมีทั้งหมด 8 คำถาม ส่วนในชุดที่ 3 มีข้อความที่บอกให้ทราบว่า ในแต่ละคำถามของเนื้อหา มีข้อกระทงที่ถามเกี่ยวกับอะไรบ้าง เพราะจะต้องให้ผู้ตอบสรุปคะแนนไว้ในแต่ละตอนอีกครั้งหนึ่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูประจำการในสังกัดของสำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2525 จำนวน 3 โรงเรียน ๆ ละ 100 คน รวมทั้งหมด 300 คน โรงเรียนที่ 1 ถือเป็นผู้ตอบกลุ่มที่ 1 โรงเรียนที่ 2 และ 3 ถือเป็นผู้ตอบกลุ่มที่ 2 และ 3 ตามลำดับ

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แบ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดออกเป็น 3 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ตอบแบบสอบถามชุดที่ 1 จำนวน 100 คน

กลุ่มที่ 2 ตอบแบบสอบถามชุดที่ 2 จำนวน 100 คน

กลุ่มที่ 3 ตอบแบบสอบถามชุดที่ 3 จำนวน 100 คน

2. ใช้วิธีการตรวจสอบความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามแต่ละวิธี ตรวจสอบคำตอบตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่ถูกตรวจสอบว่าผู้ตอบ ๆ อย่างจริงจังไว้กลุ่มละ 32 คน

3. ให้กลุ่มตัวอย่างที่ถูกตรวจสอบว่าตอบอย่างจริงจังที่คัดเลือกไว้ในแต่ละกลุ่มตอบแบบสอบถามเรื่องเดิมซ้ำอีกครั้งหนึ่ง ในการตอบครั้งที่ 2 นี้ไม่มีการใช้สเกลตรวจสอบความตั้งใจในการตอบแบบสอบถามแทรกไว้ระหว่างข้อกระทงต่าง ๆ ใช้แบบสอบถามต้นฉบับเดิม แต่เพิ่มแรงจูงใจผู้ตอบโดยใช้วิธีการเสริมแรงจูงใจ 5 ลักษณะ คือ การส่งแบบสอบถาม และไปรับคืนด้วยตนเอง การอธิบายจุดมุ่งหมายและความสำคัญของงานวิจัยให้ทราบ การให้สิ่งของตอบแทน การสัญญาว่าจะส่งบทความวิจัยมาให้ในภายหลัง และการขอรับรองให้ตอบอย่างจริงจัง

เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยนำคะแนนในการตอบครั้งที่ 2 ไปหาค่าสหสัมพันธ์ กับคำตอบที่กลุ่มผู้ตอบเหล่านี้ตอบไว้ในครั้งที่ 1 ใช้การหาค่าสหสัมพันธ์

แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation) ทดสอบนัยสำคัญ
โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และทดสอบความแตกต่างของค่าสหสัมพันธ์ที่ได้ โดยใช้
การทดสอบค่าฟิชเชอร์-ซี (Fisher's Z-test)

สมมุติฐานที่ใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ผลการตอบจากแบบสอบถามซึ่งใช้วิธีจูงใจ กับผลการตอบจากแบบสอบถาม
ซึ่งถูกตรวจสอบว่า ผู้ตอบ ๆ อย่างจริงใจมีความสัมพันธ์กัน
2. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจ กับวิธีใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน
มีค่าสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจกับวิธีใช้ข้อความซ้ำกัน และค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง
วิธีจูงใจกับวิธีใช้ข้อความสรุปเนื้อหาแต่ละตอนในแบบสอบถาม ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจ
กับวิธีใช้ข้อความซ้ำกันมีค่าสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจกับวิธีใช้ข้อความ
สรุปเนื้อหา
แต่ละตอนในแบบสอบถาม

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ในผู้ตอบกลุ่มที่ 1 ซึ่งใช้วิธีตรวจสอบความจริงใจวิธีที่ 1 คือวิธีใช้ข้อความ
ซ้ำกัน มีผู้ตอบที่ได้รับการตัดสินว่าตอบอย่างจริงใจ 48 คน คิดเป็นร้อยละ 57.83 ใน
กลุ่มที่ 2 ซึ่งตรวจสอบคำตอบโดยวิธีใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน มีผู้ตอบที่ได้
รับการตัดสินว่าตอบอย่างจริงใจเท่ากับ 45 คน คิดเป็นร้อยละ 46.39 และในกลุ่มที่ 3
ซึ่งตรวจสอบโดยวิธีใช้ข้อความสรุปเนื้อหาแต่ละตอนในแบบสอบถามปรากฏว่า มีผู้ตอบที่ได้
รับการตัดสินว่าตอบอย่างจริงใจมากที่สุด คือเท่ากับ 84 คน คิดเป็นร้อยละ 97.67
2. ค่าสหสัมพันธ์ที่ได้มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ในทุกกลุ่มและทุกด้าน สรุปได้ว่า
ผลการตอบจากแบบสอบถามซึ่งใช้วิธีจูงใจและวิธีตรวจสอบความจริงใจทั้ง 3 วิธี มี
ความสัมพันธ์กันจริง ค่าสหสัมพันธ์สูงสุดที่ได้คือ ค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนรวมในกลุ่มที่ 2 ซึ่ง
เท่ากับ .9092 มีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ค่าสหสัมพันธ์ที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ค่าสหสัมพันธ์ใน
ด้านที่ 2 คือด้านวิชาการของกลุ่มที่ 3 ซึ่งมีค่าเท่ากับ .3992 มีนัยสำคัญที่ระดับ .012
3. ผลการตรวจสอบความแตกต่างของค่าสหสัมพันธ์ที่ได้ระหว่างวิธีจูงใจกับวิธี
ตรวจสอบความจริงใจในแต่ละวิธีปรากฏว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจกับวิธีใช้ข้อความ
ที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน มีค่าสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจกับวิธีใช้ข้อความซ้ำกัน
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ใน 2 ด้าน คือด้านการสอน และด้านบุคลิกลักษณะ

4. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจและวิธีใช้ข้อความซ้ำกัน มีค่าสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจและวิธีใช้ข้อความสรุปเนื้อหาแต่ละตอนในแบบสอบถามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ใน 2 คำน คือค่านวิชากร และค่านมนุษย์สัมพันธ์ มีค่าน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ใน 1 คำน คือค่านการอบรมแนะแนวและการปกครอง

5. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจและวิธีใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน มีค่าสูงกว่าค่าสหสัมพันธ์ระหว่างวิธีจูงใจและวิธีใช้ข้อความสรุปเนื้อหาแต่ละตอนอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ 5 คำน ที่ระดับ .05 มีนัยสำคัญใน 3 คำน คือค่านการสอน ค่านคุณธรรมและความประพฤติ และค่านการเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ที่ระดับนัยสำคัญ .01 มีนัยสำคัญ 2 คำน คือค่านวิชากร และคะแนนรวมในทุกคำน

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อจะแสวงหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบ เพราะจากประสบการณ์และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้ข้อสรุปที่ค่อนข้างตรงกันว่า ในการตอบแบบสอบถามนั้นมีการแกงตอบ ตอบแบบจูงใจในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง หรือตอบแบบเดาสุ่มเกิดขึ้นได้เสมอ ผลจากการตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับในการตอบครั้งที่ 1 ในการวิจัยครั้งนี้ก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ จากการตรวจสอบพบว่า ในบรรดาแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดนั้นปรากฏว่ามีผู้ตอบที่ได้รับการตัดสินว่าตอบอย่างไม่จริงจังในกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ใกล้เคียงกัน คือเท่ากับร้อยละ 42.17 และร้อยละ 53.61 ตามลำดับ ในกลุ่มที่ 3 มีผู้ตอบที่ได้รับการตัดสินว่าตอบอย่างไม่จริงจังน้อยที่สุดคือเท่ากับร้อยละ 2.33 มีแบบสอบถามฉบับที่คำตอบสมบูรณ์ครบถ้วนในทุกข้อกระทงในกลุ่มที่ 1 เท่ากับ 75 ชุด กลุ่มที่ 2 เท่ากับ 84 ชุด และในกลุ่มที่ 3 เท่ากับ 71 ชุด เป็นแบบสอบถามฉบับที่คำตอบไม่สมบูรณ์เสีย 8 ชุด ในกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ 2 เท่ากับ 13 ชุด และในกลุ่มที่ 3 เท่ากับ 15 ชุด ในบางชุดผู้ตอบเว้นคำตอบว่างไว้ทั้งหน้า

แบบสอบถามฉบับที่คำตอบไม่สมบูรณ์เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะแสดงว่าเป็นแบบสอบถามฉบับที่ผู้ตอบ ๆ อย่างไม่จริงจัง เพราะถ้าผู้ตอบตั้งใจตอบด้วยความจริงจัง ก็น่าจะตอบให้ครบในทุกข้อกระทง ผลจากการตรวจสอบคะแนนความจริงใจด้วยวิธีการทั้ง 3 วิธี ปรากฏว่าชุดของแบบสอบถามที่มีคำตอบไม่สมบูรณ์เหล่านี้ได้คะแนนความจริงใจต่ำ และจัดเป็นกลุ่มที่

ตอบอย่างไม่จริงใจแทบทั้งสิ้น มีเพียงในกลุ่มที่ 3 ซึ่งใช้วิธีที่ 3 เท่านั้น ที่มีอำนาจจำแนกค่อนข้างต่ำ ผู้ตอบบางคนเว้นคำตอบว่างไว้ทั้งหน้า แต่ปรากฏว่า ยังได้คะแนนความจริงใจสูงและจัดเป็นกลุ่มจริงใจอยู่ ทำให้กลุ่มที่ 3 มีผู้ตอบที่ได้รับการตัดสินว่าตอบอย่างจริงใจมากกว่าทุกกลุ่ม ซึ่งปกติแล้วทุกกลุ่มน่าจะมีความจริงใจในการตอบคล้ายคลึงกัน ทั้งนี้อาจเป็นควยว่าในการสร้างแบบสอบถามโดยทั่วไปนั้นข้อกระทง ซึ่งปรากฏอยู่ในแบบสอบถามได้รับการถ่วงรอนจากผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายมาเป็นอย่างดีแล้ว และเป็นข้อความที่ตามในค่านวทแทบทั้งสิ้น คำตอบของผู้ตอบส่วนใหญ่จึงมักไม่ค่อยแตกต่างกัน และไม่มี การกระจายมากมายนัก ในบางฉบับผู้ตอบเลือกคำตอบสเกลไคส เกลหนึ่งทุกข้อในแต่ละค่าน หรือทั้งฉบับเลยก็มี เมื่อเป็นดังนี้ ในการตอบข้อกระทงที่เป็นข้อสรุปเนื้อหาในแต่ละค่าน ผู้ตอบก็เพียงแต่ตั้ง เกตดูว่าคำตอบในสเกลใดที่มีความถี่สูงสุดก็เลือกกาลงไปในสเกลนั้น ทั้งการกำหนดช่วงความแตกต่างของคะแนนเพื่อตรวจสอบความคงที่ของผู้ตอบไว้เท่ากับ 1 คะแนน นั้นในทางปฏิบัติจริง พบว่า มีช่วงกว้างเกินไป จึงทำให้กลุ่มที่ 3 มีผู้ตอบที่ได้รับการตัดสินว่าตอบอย่างจริงใจมากกว่าในทุกกลุ่ม

ในกลุ่มที่ 2 ซึ่งใช้วิธีที่ 2 ตรวจสอบความจริงใจ ปรากฏว่า มีการจำแนกผู้ตอบได้ดีที่สุด มีผู้ตอบเพียง 45 คน หรือร้อยละ 46.39 ที่ถือว่าเป็นผู้ตอบอย่างจริงใจ คะแนนความจริงใจมีแนวโน้มการกระจายเป็นโค้งปกติ กล่าวคือมีผู้ได้คะแนนในระดับกลางมาก มีผู้ได้คะแนนสูงและต่ำลดหลั่นกันลงไปตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องจก่าว่าในการตอบนั้น ผู้ตอบจะต้องพิจารณาให้คะแนนข้อกระทงต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจจริง และใช้เวลาพอสมควร เสมือนว่าตนเองกำลังทำหน้าที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาแบบสอบถามชุดนั้น ๆ อยู่ จึงจะ ได้คำตอบในข้อที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกันตรงกัน ผลจากการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ของกลุ่มที่ 2 จึงมีแนวโน้มที่จะเป็นกลุ่มที่ดีที่สุด กล่าวคือ ให้ค่าสหสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ 1 ใน 2 ค่าน สูงกว่ากลุ่มที่ 3 ถึง 5 ค่าน ซึ่งรวมทั้งคะแนนรวมด้วย ไม่ปรากฏว่ามีค่านใดที่ให้ค่าสหสัมพันธ์ต่ำกว่ากลุ่มอื่น ๆ และเมื่อพิจารณาเฉพาะค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนรวมจะพบว่าให้ค่าสูงกว่าทุกกลุ่ม คือเท่ากับ .9092 มีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ผลการวิจัยที่ได้จึงขัดกับข้อเสนอแนะจากประสบการณ์ในการวิจัยของ พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร¹ ซึ่งเชื่อว่าวิธีที่ 3

¹ พงษ์เทพ วรกิจโกศาทร, "ความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม," จุลสารไทยคดีศึกษา 2 (มีนาคม, 2524) : 26.

จะให้ผลดีกว่าวิธีที่ 1

ส่วนในกลุ่มที่ 1 ซึ่งใช้วิธีตรวจสอบวิธีที่ 1 นั้น จากการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ที่ได้ปรากฏว่า ให้ผลไม่แตกต่างจากกลุ่มที่ 3 เท่าใดนัก คือให้ค่าสหสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ 3 ใน 2 คำน น้อยกว่าใน 1 คำน ที่เหลือให้ผลไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ 2 ก็ปรากฏว่า ไม่มีคำนใดที่ให้ค่าสหสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มที่ 2 เลย ทั้งยังให้ค่าสหสัมพันธ์น้อยกว่ากลุ่มที่ 2 ใน 2 คำน อีกด้วย นอกจากนี้ก็ยังมีข้อเสียคือ ข้อความที่ซ้ำกันทำให้ความสงสัยให้กับผู้ตอบ เพราะปรากฏว่า มีผู้ตอบที่ถึงกับเขียนข้อความบอกเล่าผู้วิจัยลงไปแบบสอบถามว่ามีข้อความที่ซ้ำกันถึง 3 คน

จากผลการตรวจสอบความแตกต่างของค่าสหสัมพันธ์ในคุณลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วสรุปได้ว่า วิธีที่ 2 คือวิธีใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน ให้ค่าสหสัมพันธ์สูงกว่าวิธีที่ 3 คือวิธีใช้ข้อความสรุปเนื้อหาในแต่ละตอนของแบบสอบถามค่อนข้างแน่ชัด ค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 วิธีที่ 1 คือวิธีใช้ข้อความซ้ำกันให้ผลไม่แตกต่างไปจากวิธีที่ 3 เท่าใดนัก ค่าสหสัมพันธ์ที่ได้ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ และเมื่อพิจารณาในคำนรวม ๆ กล่าวคือ พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ที่ได้ การทดสอบนัยสำคัญ การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าสหสัมพันธ์ การกระจายของคะแนนความจริงใจ และความรู้สึกของผู้ตอบหรือทัศนคติที่ผู้ตอบอาจจะมีต่อวิธีการตรวจสอบความจริงใจนั้น ๆ จะพบว่า วิธีที่ 2 น่าจะมีแนวโน้มที่จะเป็นวิธีที่ให้ผลดีกว่าวิธีที่ 1 แต่จากการตรวจสอบความแตกต่างของค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนรวม ซึ่งถือว่าเป็นคำนที่สำคัญปรากฏว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในทางสถิติ ดังนั้นจึงยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะสรุปว่า วิธีที่ 2 ให้ผลดีกว่าวิธีที่ 1

ข้อเสนอแนะ

1. ควรได้มีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการตรวจสอบความจริงใจวิธีอื่น ๆ บ้าง เช่น วิธีใช้ข้อความที่เกินไปไม่ได้ หรือเกินความเป็นจริง วิธีใช้ข้อความที่กลุ่มผู้ตอบกลุ่มมาตรฐานทั่วไปเลือกตอบน้อย หรือวิธีใช้ข้อความที่มีลักษณะอยู่ในทิศทางตรงกันข้ามกับข้อความเดิม เป็นต้น
2. ในวิธีที่ 3 คือ วิธีใช้ข้อความสรุปเนื้อหาในแต่ละตอนของแบบสอบถาม พบว่า

จำแนกบุคคลได้น้อยมาก ซึ่งส่วนหนึ่งอาจมาจากกำหนดช่วงคะแนนความแตกต่างไว้เท่ากับ 1 คะแนน ซึ่งจากการปฏิบัติจริงพบว่า มีช่วงกว้างเกินไป ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไป ถ้ามีการใช้วิธีนี้ควรได้มีการกำหนดช่วงคะแนนความแตกต่างให้แคบไปกว่านี้อีก และควรจัดข้อกระทงที่เป็นข้อสรุปเนื้อหาแต่ละค่านของแบบสอบถามเรียงสลับไว้แบบสุ่ม ไม่จำเป็นต้องจัดให้อยู่ท้ายสุดของชุดข้อกระทงในแต่ละค่าน

3. ควรได้มีการทดลองใช้แบบสอบถามทางค่านอื่น ที่มีลักษณะแบบนี้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มอื่น ๆ และอาจเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้นอีก เพื่อให้ผลการวิจัยเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น

4. ในการวิจัยทั่วไปที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบสอบถามชุดนั้น ๆ มีข้อกระทงมากพอสมควร ถ้าต้องการให้ข้อมูลและผลการวิจัยที่ได้รับมีความน่าเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้น ควรได้มีการใช้สเกลตรวจสอบความจริงใจแทรกไว้ระหว่างชุดข้อกระทงต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบความจริงใจของผู้ตอบ เช่น สเกลที่สร้างโดยวิธีใช้ข้อความซ้ำกัน ซึ่งสร้างง่ายที่สุด แต่ถ้ามีความพิถีพิถันมากในการเลือกข้อมูลที่ได้ เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลก็อาจใช้สเกลที่สร้างโดยวิธีใช้ข้อความที่สื่อความหมายคล้ายคลึงกัน ซึ่งถึงแม้ว่าในการวิจัยครั้งนี้ไม่สามารถสรุปได้อย่างเด่นชัด ว่าให้ผลดีกว่าวิธีใช้ข้อความซ้ำกัน แต่ถาพิจารณาถึงแนวโน้มจะพบว่าวิธีนี้น่าจะให้ผลดีกว่า ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้วิจัยแต่ละท่านว่าจะเลือกใช้วิธีไหน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย